

En effektivare hemtjänst

Nya Wermlands-Tidningen den 7 juni 2018

Minutscheman, tidmätning och stress. Så ser hemtjänsten ut i dag enligt vissa larmrapporter. Samtidigt pressas kommunerna av att fler gamla svenskar behöver mer och dyrare äldreomsorg. Sett till de ökande kostnaderna behöver hemtjänsten effektiviseras.

Men hur effektiv kan hemtjänsten egentligen bli? Frågan är befogad med tanke på att personliga tjänster är svåra att effektivisera. Hemtjänstens kvalitet avgörs i det personliga mötet och har sin grund i personalens kompetens och omtanke. Att klämma in fler besök per dag riskerar att gå ut över omsorg och bemötande. Kommunerna har länge fått kritik för ett fyrkantigt synsätt med överdrivet besparingsfokus. Hur det egentligen står till har tyvärr varit svårt att veta.

Med ny teknik kan vi emellertid säga mer än tidigare. Sedan några år tillbaka använder många svenska kommuner tidmätningssystem där hemtjänstpersonalen loggar in och ut hos de äldre. De nya mätningarna visar exakt hur stor andel av arbetstiden som personalen använder för att utföra tjänster i de äldres hem.

Tillsammans med min forskarkollega Lovisa Persson har jag studerat dessa tidmätningar i 15 kommuner. Vi ser att hemtjänstpersonalen i genomsnitt tillbringar 58 procent av sin arbetstid hemma hos de äldre. Skillnaderna mellan olika hemtjänstgrupper och kommuner är stora – även när förutsättningarna liknar varandra.

I nästan var femte hemtjänstgrupp tillbringar personalen mer tid någon annanstans än hemma hos de äldre. Samtidigt har 6 procent av hemtjänstgrupperna en tidsandel hos de äldre som överstiger 75 procent. Så produktiva hemtjänstgrupper kan inte förbättra sin tidsanvändning så mycket mer. Men i de flesta fall tyder mätningarna på att hemtjänsten går att effektivisera.

Vi finner inga tydliga tecken på att de äldre är mindre nöjda när personalen arbetar mer produktivt. Det talar emot att hög produktivitet sliter på personalen på ett sätt som går ut över brukarna. Däremot finner vi att högproduktiva hemtjänstgrupper utför fler av de timmar som de äldre har fått ett biståndsbeslut på. Hög produktivitet bidrar alltså till en mer leveranssäker verksamhet.

Våra resultat bör tolkas med försiktighet. Vi har studerat ett litet urval av kommuner som har infört digital tidmätning och delat med sig av sina data. Samtidigt kan man undra hur det ser ut i alla de kommuner som inte mäter utförd tid i hemtjänsten. Kanske blundar de för en situation med låg produktivitet.

Kostnaden för de hemtjänsttimmar som ska utföras i en kommun beror på personalens löner och på hur många timmar personalen lyckas utföra. För att få ner timkostnaden måste kommunen sänka lönerna eller öka personalens produktivitet. Att sänka lönerna vore förstås impopulärt och även orealistiskt med tanke på framtida rekryteringsbehov. Då återstår att hitta mer produktiva arbetsätt. Lyckligtvis verkar detta vara möjligt – med den nya teknikens hjälp. (SNB)

Henrik Jordahl